

॥ हरिःॐ ॥

अभ्यासीने

- पूज्य श्रीमोटा

॥ ॐ ॥

अभ्यासीने

: संपादक :

ॐ ई द्वीप असुभलल मडतल

ॐ आश्रम प्रकाशन - सुरत

- ❑ પ્રકાશક : ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિ:ઠું આશ્રમ, (સ્થાપના વર્ષ ૧૯૫૬)
કુરુક્ષેત્ર મહાદેવના મંદિરની બાજુમાં,
જહાંગીરપુરા, રાંદેર, સુરત-૩૯૫ ૦૦૫.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૭૬૫૫૬૪, ૨૭૭૧૦૪૬
Email : hariommota1@gmail.com
Website : www.hariommota.org

© હરિ:ઠું આશ્રમ, સુરત - નડિયાદ.

❑ આવૃત્તિ	વર્ષ	પ્રત	આવૃત્તિ	વર્ષ	પ્રત
પ્રથમ	૧૯૬૭	૨૦૦૦	ત્રીજી	૨૦૦૬	૮૦૦૦
બીજી	૧૯૮૯	૩૦૦૦	ચોથી	૨૦૧૮	૫૦૦

❑ પૃષ્ઠ : ૩૭

❑ કિંમત : રૂ. ૧૦/-

❑ પ્રાપ્તિસ્થાન : હરિ:ઠું આશ્રમ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૫
હરિ:ઠું આશ્રમ, નડિયાદ-૩૮૭ ૦૦૧

❑ મુદ્રણશુદ્ધિ : જયંતીભાઈ જાની, ફોન : (૦૭૯) ૨૬૬૧૨૭૨૮

❑ ડિઝાઈનર : મયૂર જાની, મો. : ૯૪૨૮૪૦૪૪૪૩

❑ ટાઈપસેટિંગ : અર્થ કોમ્પ્યુટર,
૨૦૩, મૌર્ય કોમ્પ્લેક્સ, સી. યુ. શાહ કોલેજ સામે,
ઈન્કમટેક્સ, અમદાવાદ-૧૪, મો. ૯૩૨૭૦ ૩૬૪૧૪

❑ મુદ્રક : સાહિત્ય મુદ્રણાલય પ્રા. લિ.
સિટી મિલ કંપાઉંડ, કાંકરિયા રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૨૨
ફોન : (૦૭૯) ૨૫૪૬૯૧૦૧

॥ હરિ:ૐ ॥

સમર્પણાંજલિ (ચોથી આવૃત્તિ)

પૂજ્ય શ્રીમોટા અને હરિ:ૐ આશ્રમ
પ્રત્યે અનન્ય શ્રદ્ધા સાથે સમર્પણભાવે
હરહંમેશ મદદરૂપ થનાર,
શાંત ચિત્તે એકાંતમાં પ્રાર્થના કરનાર
અને સૌ કોઈ પ્રત્યે આદરભાવથી વર્તનાર
શ્રી બિરેનભાઈ કિષ્ણકાંત છત્રપતિ

તથા

તેમના સમગ્ર પરિવારને

પૂ. શ્રીમોટા વિરચિત, વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શન આપતી
પદ્ય પુસ્તિકા ‘અભ્યાસીને’ની આ ચોથી આવૃત્તિનું
પ્રકાશન આનંદપૂર્વક સમર્પણ કરતાં અમો
આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ.

તા. ૨૭-૭-૨૦૧૮
ગુરુપૂર્ણિમા, સં. ૨૦૭૪

ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરત

॥ હરિઃૐ ॥

પુરોવચન

મારી શ્રદ્ધા

ચારિત્ર્ય વિનાના જીવનનો કશો અર્થ નથી. માટે જ પૂજ્ય શ્રીમોટાએ જીવનને અને સમાજને ઉન્નત કરે એવી ભાવનાપ્રેરક, શક્તિપ્રેરક અને ગુણવિકાસક પ્રવૃત્તિઓને હંમેશાં પ્રોત્સાહન આપ્યું છે, એવી મારી સમજ છે. નૈતિક અને આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ નરવા સમાજનું સર્જન કરવા માટે જનહૃદયમાં ઉદાર ભાવો અથવા પરાક્રમ, સાહસ, ધૈર્ય, ત્યાગ, સહિષ્ણુતા આદિ ગુણો જન્મે અને દૃઢ બને એ જરૂરી છે, એવું એમણે જીવન અને જગતમાં જે જોયું અને અનુભવ્યું તેમાંથી એમને પ્રતીત થયું હશે, અને એ પ્રતીતિ જ એમની સર્વ પ્રવૃત્તિઓની પ્રેરક અને ધારક બની હશે એમ માનવું ખોટું નથી. અનુષ્ટુપના ૧૦૯ શ્લોકમાં ‘અભ્યાસીને’ એમણે જે બોધ આપ્યો છે, તેમાં મારી ઉપર્યુક્ત સમજને સમર્થન મળે છે.

*‘ગુણ ને ભાવ જેનાથી જન્મે ચારિત્ર્ય જીવને,
તેવા અભ્યાસનું ભાન જાગજો નિત્ય વર્તને.’*

આરંભના આ શ્લોકમાં પૂજ્ય શ્રીમોટાએ અભ્યાસનો મહિમા ગાયો છે, પણ ગણતર વિનાનું ભણતર મિથ્યા છે, એવી લાલબત્તી પણ એમણે ધરી છે. એટલું જ નહિ પણ

*‘ગોખી ગોખી જ પ્રશ્નોના માત્ર ઉત્તર આપવા,
એને અભ્યાસ જે જાણે, ભણ્યો ન તે, ભણ્યો છતાં.’*

એમ કહીને ગોખણિયા પદ્ધતિ પરત્વે પોતાની નાપસંદગી બતાવી વર્તમાન પરીક્ષા પદ્ધતિમાં રહેલી ગંભીર ક્ષતિનો જાણે કે નિર્દેશ કરી દીધો છે ! ગોખેલા ઉત્તરોથી પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ કદાચ થવાતું હશે, પણ એનાથી ચારિત્ર્યનું ઘડતર કદાપિ થતું નથી અને

**‘વિના ચારિત્ર્ય અભ્યાસ, અભ્યાસ ખપનો ન તે,
અભ્યાસે જીવતાં શીખે મરીને, તે ભણ્યો ખરે.’**

તો આવા અભ્યાસ માટે અભ્યાસીએ શું કરવું ઘટે ? એનો ઉત્તર પૂજ્ય શ્રીમોટાએ આ પુસ્તિકામાં સરળ છતાં શિષ્ટ અને લયબદ્ધ ભાષામાં આપ્યો છે. અભ્યાસી એ ઉત્તરને બરાબર સમજી લઈ, જીવનમાં ઉતારે એમાં આ પુસ્તિકાનું સાર્થક્ય છે.

મનુષ્યે ધ્યેય નક્કી કરી એને સિદ્ધ કરવા અમુક ગુણો કેળવવા આવશ્યક છે. જિજ્ઞાસા, મનુષ્યને પ્રવૃત્તિમાં પ્રેરે છે. જાગૃત માનવી વિવેક, ખંત, ઉદ્યોગ આદિ વડે હેતુસિદ્ધિ પ્રતિ આગળ વધવા માંડે છે.

‘જાગે છે તે જ જીવે છે.’ પણ એકવાર જાગ્યા પછી પ્રમાદ સેવવાનો ન હોય.

**‘પ્રમાદ સમ બીજો કો શત્રુ જીવનનો નથી,
ટાળી શકે ન જે તેને સાચો અભ્યાસી ના ગણો.’**

પ્રમાદ એ મરણ છે. અપ્રમાદ અમરત્વ છે. એવું ઉપનિષદકાલીન ઋષિનું પણ વચન છે, પણ અપ્રમાદ શાને વિશે ? પૂજ્ય શ્રીમોટાના નીચેના બે શ્લોકો સાચાં જીવનનાં જાણે કે લક્ષણો બાંધી આપે છે.

**‘નિશ્ચય, બળ, ઉદ્યોગ, ખંત, ઉત્સાહ, ધારણા
-કેળવી કેળવી ગુણો પામે તે આત્મપ્રેરણા.**

**સમર્પણ, બલિદાન, ત્યાગ, યજ્ઞપરંપરા
પામે તે પ્રગટાવીને જીવને તે ઋતંભરા.’**

અભ્યાસ વડે આમ જીવનના ઋતના (સત્યના) આપણે સૌ અધિકારી બનીએ એવી પ્રેરણા આ પુસ્તિકામાંથી સર્વ કોઈ અભ્યાસીને મળી રહેશે એવી મારી શ્રદ્ધા છે.

સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી
વલ્લભ વિદ્યાનગર
મકરસંક્રાંતિ, ૧૯૬૭.

ઈશ્વરભાઈ પટેલ
ઉપકુલપતિ

॥ હરિ:ૐ ॥

પ્રકાશકના બે બોલ (પ્રથમ આવૃત્તિ)

વલ્લભ વિદ્યાનગર, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટીના ઉપકુલપતિશ્રી ઈશ્વરભાઈ પટેલે પૂજ્યશ્રી મોટા પરત્વેના પ્રેમના ભાવથી પ્રેરાઈને પોતે બહાર ગામથી આવ્યા કે તુરત જ આ ‘અભ્યાસીને’ની પ્રસ્તાવના લખી આપી છે. એમને સમયની તો ખેંચ હોય જ, પરંતુ ભાવ જ્યારે જાગે છે ત્યારે ભાવની દશામાં તે ‘ટૂંપણાં તુચ્છ લાગે.’ એમનો હૃદયથી જેટલો આભાર મનાય એટલો ઓછો છે.

અરુણ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસના માલિક શ્રી ડાહ્યાભાઈ પટેલે, હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરતને જ્યારે જ્યારે કંઈ પણ છાપવાનું કામ પડ્યું, અને તેમની પાસે તેવી વિનંતી કરીએ કે તુરત જ તેઓએ તે પ્રેમથી સ્વીકારી લઈને, તે કામ તુરતાતુરત હંમેશાં વિના મૂલ્યે પાર પાડ્યા જ કર્યું છે. આ ‘અભ્યાસીને’ પણ તેવી રીતે ભાવનાથી વિના મૂલ્યે છાપી આપ્યું છે. તેમનો તો ઉપકાર કેવી રીતે માનવો ? માનીએ તોયે તે ઘણું ઘણું ઊણપવાળું જ હોય. બદલો આપનાર તો એક ભગવાન જ સમર્થ.

શ્રી સોમાભાઈ ભાવસારનો આ જોડકણાંને ભાવનાના યોગ્ય ક્રમમાં ગોઠવીને સુવાચ્ય અક્ષરોથી લખી આપવા માટે આભાર માનીએ છીએ.

ભાઈ હરિ ઉર્ફે દિલીપે પૂજ્ય શ્રીમોટાને આ જોડકણાં લખવાને પ્રેર્યા છે. તેથી, ભાઈ હરિ ઉર્ફે દિલીપના નિમિત્તે ખરો અભ્યાસી કેવો હોઈ શકે એનું તાદૃશ્ય ચિત્ર સમાજની આગળ રજૂ થયું. એનો યશ એને ફાળે જાય છે અને ભાઈ હરિની જવાબદારી પણ તેથી કરીને વિશેષ છે. એણે એવા અભ્યાસી થવું જ ઘટે.

હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરત
જહાંગીરપુરા, રાંદેર, સુરત-૫.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૭૬૫૫૬૪
તા. ૧૮-૧-૧૯૬૭

પ્રકાશક,
ભીખાભાઈ હરિભાઈ પટેલ

॥ હરિ:ૐ ॥

નિવેદન (ચોથી આવૃત્તિ)

પૂજ્ય શ્રીમોટા એક વખત હરિ:ૐ આશ્રમ, કુંભકોણમ્માં હતા. શ્રી ગોપાલદાસ અને ચિ. હરિ ઉર્ફે દિલીપ હસમુખલાલ મહેતા બન્ને ભક્તિભાવે પૂજ્યશ્રીની ચરણસેવા કરી રહ્યા હતા.

ચિ. હરિ એ અરસામાં કોલેજ પ્રવેશના ઉંબરે આવી ઊભા હતા. એટલે સહજ વાતવાતમાં દાદાજી ગોપાલદાસથી પૌત્ર ચિ. હરિને સમયોચિત શીખ આપતાં અભ્યાસી તરીકે કોલેજમાં શી શી કાળજી રાખવાની થશે તેનો ઉલ્લેખ કરી રહ્યા હતા.

પૂજ્ય શ્રીમોટાને ચિ. હરિ પ્રત્યે કોઈ ગૂઢ કારણોસર જે અપાર હેત અને વહાલ છે, તેની જાણકારી મોટા ભાગના પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનોને છે. શ્રીમોટાએ જ્યારે ઉપરનો સંવાદ સાંભળ્યો ત્યારે એ સંવાદના સૂરનો તાર તેમનાથી પકડાયો અને એમના દ્વારા ‘અભ્યાસીને’ની રચના થઈ ગઈ.

પૂજ્ય શ્રીમોટાનો શબ્દ ભલે કોઈ એક વ્યક્તિગત સ્વજનના નિમિત્તે વ્યક્ત થયો હોય, પણ એ શબ્દનો સ્પર્શ તો ગગનગામી અને સર્વજન હિતાય હોય છે. એટલે સને ૧૯૬૭માં હરિ:ૐ આશ્રમ, સુરત દ્વારા ‘અભ્યાસીને’ની પ્રથમ આવૃત્તિનું પ્રકાશન થયું. તે પછી તેની બીજી આવૃત્તિ પણ સને ૧૯૮૮માં આશ્રમ દ્વારા જ થઈ હતી.

‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ દ્વારા આ અગાઉ કેટલાંક પ્રકાશનો થયાં છે અને ટ્રસ્ટ દ્વારા પ્રકાશિત માસિકપત્ર ‘હરિભાવ’ના ગ્રાહકોને ભેટ ધરાયાં છે. છેલ્લા કેટલાક સમયથી મુખ્યત્વે આર્થિક પરિબળોને કારણે ભેટ પુસ્તિકા પ્રકાશિત થઈ શકી નથી. હવે, અનુકૂળ સંજોગો સર્જતાં તેમ જ વિશેષ નાણાભંડોળ એકત્રિત ન થવા દેવાની વિચારધારા શરૂઆતથી જ ટ્રસ્ટની રહેલી હોઈ,

‘અભ્યાસીને’ની આ ત્રીજી આવૃત્તિનું પ્રકાશન ‘હરિવાણી ટ્રસ્ટ’ દ્વારા કરી ‘હરિભાવ’ના ગ્રાહકોને (જેની સંખ્યા હવે પાંચેક હજાર સુધી પહોંચવા આવી છે) ભેટ અપાઈ રહી છે.

‘અભ્યાસીને’ની પ્રથમ આવૃત્તિના સંપાદક શ્રી હરિભાઈ ઉર્ફે દિલીપ હસમુખલાલ મહેતા અને એના પ્રકાશક હરિ:ઠું આશ્રમ, સુરત તરફથી આ ત્રીજી આવૃત્તિના પ્રકાશન માટે અમોને અનુમતિ મળી છે, તે બદલ અમો તેઓ બન્નેના ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ. ઘણા લાંબા સમય પછી તેની ચોથી આવૃત્તિનું પ્રકાશન કરતાં અમો આનંદ અનુભવીએ છીએ.

આ પુસ્તકની મુદ્રણશુદ્ધિનું કાર્ય શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ પૂરા સદ્ભાવથી, ખંતથી અને ચોકસાઈપૂર્વક કર્યું છે, તે બદલ અમો તેમના ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.

સાહિત્ય મુદ્રણાલયના શ્રી શ્રેયસભાઈ વિષ્ણુપ્રસાદ પંડ્યાએ પૂજ્ય શ્રીમોટા પ્રત્યેના ભક્તિભાવથી આ પુસ્તકનું મુદ્રણ કરી આપ્યું છે. તેઓશ્રીના આવા અમૂલ્ય અને ઉદારતાભર્યા સહયોગના કારણે જ પૂજ્ય શ્રીમોટાનો અક્ષરદેહ ઘણી ઓછી કિંમતે સમાજચરણે મૂકી શકીએ છીએ. શ્રી શ્રેયસભાઈ પંડ્યાના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.

આશા છે કે સ્વજનો આ પ્રકાશનને આવકારશે.

તા. ૨૭-૭-૨૦૧૮
ગુરુપૂર્ણિમા, સં. ૨૦૭૪

ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિ:ઠું આશ્રમ, સુરત

॥ હરિ:ૐ ॥

અભ્યાસીને

(અનુષ્ટુપ)

ગુણ ને ભાવ જેનાથી જન્મે ચારિત્ર્ય જીવને,
તેવા અભ્યાસનું ભાન જાગજો નિત્ય વર્તને. ૧

અભ્યાસ જિંદગીકેરો થવા અંતરમાં ખરો,
જેને ઉત્સાહ જાગે છે, તેને અભ્યાસ પ્રેરતો. ૨

રસ જાગ્યા વિના કેમે અભ્યાસે પ્રાણ ના ઊગે,
લગની તેથી અભ્યાસે લગાડવા મથો ઊંડી. ૩

ભાવના-ગુણ ને શક્તિ સાચો અભ્યાસ તે ગણો,
ત્રિપુટી મેળવાતાં તે પૂરો અભ્યાસ તો થતો. ૪

ભણેલા છે છતાં જેઓ ગણેલા નથી જીવને,
ભણેલું તેમનું વિશ્વે ખપમાં ના આવતું કશે. ૫

લીધેલાં કર્મમાં જેને પાકો નિશ્ચય જો ઊગે,
પાર પાડી શકે નિશ્ચે એકધારું મથ્યા કર્યે. ૬

કર્મે મરણિયો જેનો હો નિરધાર જો દઢ,
કર્મને પાર ઉતાર્યા વિના જંપે ન તે નર. ૭

ગુણ કેળવવાનું હો અભ્યાસે ભાન સર્વદા,
તેનો અભ્યાસ સૌ ભાવે ઊગે જીવન કર્મમાં. ૮

પાર પાડવું છે જેને તેને મથી મથી ઊંડું,
નિશ્ચયે વળગી રૂહેવું નિત્ય ને નિત્ય દિલથી. ૯

વિના ચારિત્ર્ય અભ્યાસ, અભ્યાસ ખપનો ન તે,
અભ્યાસે જીવતાં શીખે મરીને, તે ભણ્યો ખરે. ૧૦

ઉત્સાહ, ખંત, ઉદ્યોગ, અભ્યાસે વાપર્યા કરી,
અભ્યાસે પરિણામે તે પૂરેપૂરા થજો ચહી. ૧૧

ગોખી ગોખી જ પ્રશ્નોના માત્ર ઉત્તર આપવા,
એને અભ્યાસ જે જાણે, ભણ્યો ન તે, ભણ્યો છતાં. ૧૨

મળેલાં કર્મમાં લક્ષ કેંદ્રિત દિલ રાખીને,
કર્મને કરતાં કર્મ યોગ્યતામાં થયા જશે. ૧૩

જાણજો જીવને યોગ અભ્યાસને પ્રમાણીને,
સંકળાઈ રહેવાતાં સદા યોગ પૂરો થશે. ૧૪

ઉઘમી દઢ ખંતીલો કટીબદ્ધ પૂરો થઈ,
કર્મ જે પાર પાડે છે તેવો તે નર ઉત્તમ. ૧૫

જીવને ધ્યેય જે ધાર્યું પાર તે પાડવા હૃદે,
ઝંખ્યા તે તે કરી નિત્યે મર્યા તે કરવું પડે. ૧૬

મથી મથી લીધેલાને યોગ્યમાં પરિણામવા,
જેને લગની લાગી છે નિશ્ચે તે ફાવશે તદા. ૧૭

કર્મમાં ભાન જેનું રે' પરોવાયેલું દિલમાં,
મુશ્કેલ કર્મ તેને ના, તેને કર્મ વરે સદા. ૧૮

ઝંખના કાર્યની જેને હૈયે ઉત્કટ જો ઝગે,
નિશ્ચે શો નીકળી જાય કર્મની આરપાર તે. ૧૯

જાગીને જે મથે તેને સ્વભાવ પ્રકૃતિતણું
- જાગે ભાન પૂરેપૂરું, પૂરો જાગેલ તે ખરો. ૨૦

ઉત્સાહ, ખંત, ઉલ્લાસ, ઉદ્યમ આદિ સૌ ગુણો,
જાગીને મથનારામાં ખીલે છે આપમેળ તો. ૨૧

થવા અભ્યાસને યોગ્ય જાગવું શું જરૂરનું,
જાગી ઊઠી મથે તેનો શો અભ્યાસ થયા જતો. ૨૨

સાચી રીતે મથે તેને સૌ હૈયાસૂઝ કર્મની
-રહે છે ખીલતી તેની, પડી કેમ રહે પછી ? ૨૩

જાગીને જે મથે તેને ઊગે કર્મ - અભિરુચિ,
જિજ્ઞાસા તે પછી તેને ધક્કેલ્યા આગળે કરે. ૨૪

કર્મરત, ગતિશીલ, સર્જનશીલ જીવને,
પ્રત્યક્ષ વર્તને ભાળે, જિજ્ઞાસા સાચી જાણવી. ૨૫

જાગી ઊઠી મથ્યા ખંતે કરે, તે બેસી ના રહે
-ટૂંટિયું વાળીને, તેના પ્રશ્નો સૌ ઉકલ્યા કરે. ૨૬

અભ્યાસે જે મચેલો છે તેનું અભ્યાસમાં દિલ,
જેનું જેમાં રહે દિલ તેમાં તેને પૂરો રસ. ૨૭

જાગે તે માત્ર દેખે છે પ્રકાશ સર્વ બાજુમાં,
જાગ્યો નથી સદા તેને અંધારું સર્વ દિશમાં. ૨૮

જાગી ઊઠી મથે તેને વિઘ્ન મુશ્કેલી આવતાં
- ખંખેરી નાખતાં તે તે, તેને ઉન્માદ શો તદા ! ૨૯

જાગી ઊઠી મથે તેમાં જાગે છે કાળબદ્ધતા,
જે કાળે કર્મ જે હોય તેને તે કરી જંપતો. ૩૦

એવો જે જે કરે તેમાં પોતાના ધ્યેય હેતુને
-પાડવા પાર એકાગ્ર લક્ષ તે રાખી વર્તતો. ૩૧

પોતાના ધ્યેય હેતુને સાકાર કરવા વિશે
-જે જે આડખીલી તેને ખંતે નિવારવા મથે. ૩૨

નકામું ના જવા દે છે કશુંયે કોઈ બાબતે,
બધાંનોય થવા રૂડો ઉપયોગ મથ્યા કરે. ૩૩

જાગી ઊઠી મથે તેનાં સ્વભાવ પ્રકૃતિતણો,
જ્ઞાનહેતુતણા ભાવે શો ઉપયોગ કર્યા કરે. ૩૪

જે છે જાગેલ તે તો શો ચેતેલો જ રહ્યા કરે !
કર્મે પ્રવેશીને પાર સોંસરો નીકળ્યા કરે. ૩૫

જાગેલાતણી જન્મે છે દૃષ્ટિ વેધક કર્મની,
અયોગ્ય યોગ્યનો તેને જાગે વિવેક આપથી. ૩૬

જાગેલો સૂઈ જાયે શો ફરી ફરી જ જીવને,
જિજ્ઞાસા કાચી તેવાની જાણવી રહી દિલની. ૩૭

ઉત્સાહ, ખંત, ઉદ્યોગ લીધેલાં કર્મને વિશે,
ઉમંગે કેળવી કર્મે મથે, તે હાઈ મેળવે. ૩૮

જાગી ઊઠી મથે તે તો પડ્યો કેમે કરી ન રે',
ખૂએ ના કાળ કો રીતે તેવા તે કર્મને વરે. ૩૯

જાગેલ હો છતાં એવો ભૂલે જો અંધ તે થતાં,
કિંતુ પ્રકાશનો સ્પર્શ તેવાને પણ થાય શો ! ૪૦

સાકાર કરવા કર્મ સદાયે મથવું રહ્યું,
હેતુનું મથવામાં તો પૂરું ભાન થવું રહ્યું. ૪૧

પળ ખૂએ નકામી ના જેને હેતુનું ભાન હો,
લીધેલાં કર્મને તેવો પાર પાડી શકે ખરો. ૪૨

જાગી ઊઠી મથે તેવો કશે ના અટકી શકે,
જાગેલામાં અભિરુચિ જિજ્ઞાસાની વધ્યા જશે. ૪૩

જાગેલામાંહી જાગે જો ઊંડો ઉત્સાહ કર્મનો,
જાગેલો જાણવો સાચો, મિથ્યાઝંબર અન્ય તો. ૪૪

મથ્યા જવાય ખંતે ને ઉત્સાહે દિલ હર્ષથી,
જાગેલા જાણવા સાચા એવા મથ્યા જનારને. ૪૫

મંડેલાં ને મયેલાં જો સદા ભાવે રહ્યા જતાં,
જિજ્ઞાસા જાણવી સાચી કર્મપાર જવાતણી. ૪૬

વિખૂટા ધ્યેયથી કો દી પડી જવાય ના પથે,
નિશ્ચે જાણવું પાકું કે પાડીશું પાર ધ્યેયને. ૪૭

જિજ્ઞાસુ ના રહે ઊભો અધવચ્ચે કશે પથે,
રહેવાતાં ઊભા એને તીવ્રતા દિલ જાગશે. ૪૮

અભ્યાસી કર્મ વિનાની આળપંપાળ જે બીજી,
પડી ના જાય તેમાં જે, સદા જાગ્રત રહે ઠરી. ૪૯

કર્મ જે કરતા છીએ ડૂબ્યા તેમાં જ જે રહે,
કર્મને વીંધવાની તો એકાગ્ર દષ્ટિ સાંપડે. ૫૦

દિલ જાગ્યા વિના કોઈ ઊઠી જ શક્તું નથી,
મથી કોઈ વિના જાગ્યા ના શકે કોઈ રીતથી. ૫૧

જાગીને જે મથે સાચું દોષો કુટેવ નિજનાં,
સહી ના શક્તો કેમે, તેથી મુક્ત ચહે થવા. ૫૨

પ્રમાદ સમ બીજો કો શત્રુ જીવનનો નથી,
ટાળી શકે ન જે તેને સાચો અભ્યાસી ના ગણો. ૫૩

વિઘ્ન, મુશ્કેલી, ઉપાધિ જીતી જવાની જેહને,
જાગૃતિ શક્તિવાળી છે, જાણો અભ્યાસી તેહને. ૫૪

જિજ્ઞાસા અગ્નિ જ્વાળાઓ પ્રગટે ઉચ્ચ ઉચ્ચ શી !
ધારણા જીવને હૈયે જીવંત તેવી રાખવી. ૫૫

પ્રચંડ શક્તિ અગ્નિની ચેતાવવા હૃદયે પૂરી,
જિજ્ઞાસા સાધના ઉગ્ર જીવને કરવી રહી. ૫૬

જિજ્ઞાસારૂપ અગ્નિને ચેતાવીને ફરી ફરી,
એની પ્રચંડ જ્વાળાથી અભ્યાસીએ પ્રવેશવું. ૫૭

અગ્નિ તેથી જ ચેતાવી પ્રતિષ્ઠા જીવને થવા,
ત્યાં પ્રગટાવતાં રે'વું જિજ્ઞાસાગ્નિ દિલે સદા. ૫૮

તૈયાર જાગતો ના જે તેને ના મળતું ખરું,
થવા જીવન મંડાયું અભ્યાસ પર્વ તે રૂડું. ૫૯

ઉઘમી નિત્ય ખંતીલા લીધેલું કરવા પૂરું,
રહેજો દિલ ચેતેલા પરોવી લક્ષને ઊંડું. ૬૦

કર્મ તો નાનું મોટું ના કિંતુ જે કર્મને વિશે,
-હૈયે જેવો ઊંડો ભાવ ધરે મહત્ત્વનું ખરે. ૬૧

વિઘ્ન, મુશ્કેલી, ઉપાધિ પથે એ તો મળ્યા કરે,
તે કાળે બેવડી હામ ધારીને ચાલજો પથે. ૬૨

જવું હારી કશાથી ના જે તે જીતી જ ચાલજો,
સૌ સાથે મેળ સાધીને એકાગ્ર દિલમાં થજો. ૬૩

વૃત્તિને આડીતેડી ના થવા દેજો કદી તમે,
નાસિકાગ્રે ધરી લક્ષ જોજો ને ધારજો પથે. ૬૪

ઉપાડ્યું કર્મ તે સાથે સ્પૃહા કેળવજો ઊંડી,
ધરીને લક્ષ પોતામાં વિદ્યાને પામવી રૂડી. ૬૫

દિલમાં અભિલાષા તો ઊંચામાં ઊંચી રાખીને,
સાકાર કરવાને તે માંડજો પગલાં પથે. ૬૬

‘પોતાનો શત્રુ તો પોતે પોતાનો મિત્ર આપ છે’,
એમ જાણી તમે પંથે મંડજો દૃઢ નિશ્ચયે. ૬૭

‘જાગે છે તે જ જીવે છે’ સૂત્ર તે રાખી જીવતું,
જીવશો પામશો તો તો સત્ય નિત્ય નવું નવું. ૬૮

મળેલું કર્મ અભ્યાસ તેને ઉવેખીને બીજે,
જવા દેતો ન તે લક્ષ આડુંતેડું કશે પથે. ૬૯

જીવન છેદનારા જે દુર્ગુણો જાણી જાણીને
-નિર્મૂળ કરવા તેને મંડ્યો રે’ દિલ જાગીને. ૭૦

નિશ્ચય, બળ, ઉદ્યોગ, ખંત, ઉત્સાહ, ધારણા
-કેળવી કેળવી ગુણો પામે તે આત્મપ્રેરણા. ૭૧

સમર્પણ, બલિદાન, ત્યાગ, યજ્ઞપરંપરા,
પામે તે પ્રગટાવીને જીવને તે ઋતંભરા. ૭૨

હોમાઈ જઈને પૂરા સ્વાત્માર્પણ કરી દઈ,
કરવા ધ્યેય સાકાર મથે અભ્યાસી ખંતથી. ૭૩

જન્મવું, જીવવું, મૃત્યુ એવો જે ક્રમ નિત્યનો,
એવા જીવનમાંથી તે ચેતે અભ્યાસી તે ખરો. ૭૪

સૂર્ય પ્રકાશ પ્રેરીને વિશ્વને અજવાળતો,
તે રીતે બુદ્ધિને શુદ્ધ, કરે અભ્યાસી સૂક્ષ્મ શો ! ૭૫

સારા બ્રહ્માંડને વ્યાપી આલોકિત બધું કરે,
જીવને વ્યાપી તે રીતે અભ્યાસી તો કર્યા કરે. ૭૬

આપે પ્રકાશ તે જ્ઞાન તેને મેળવવા મથે,
માંડે તે પગલાં નિત્યે ઉમંગે કરીને પથે. ૭૭

ખંત, ઉમંગ, ઉત્સાહ, શૌર્ય, બળ, પરાક્રમ
-ગુણો કેળવવાનો શો અભ્યાસનો પથે ક્રમ. ૭૮

સાયું જીવનનું ભાથું મેળવવાતણો વિધિ,
અભ્યાસી દિલ તે જાણો, લક્ષ છે જ્ઞાનનો નિધિ. ૭૯

શાંતિ, એકાંત, એકાગ્ર, વાતાવરણ ભાવનું,
પ્રેરાવી દિલમાં ઊંડું સૂત્ર આ મથવાતણું. ૮૦

આરંભાયેલ આ યજ્ઞ તેજસ્વિત થવાતણો,
તેજસ્વિત થયા વિના સાચી વિદ્યા ન સાંપડે. ૮૧

થવાય મુક્ત જેનાથી તે વિદ્યા સત્ય જાણવી,
તે વિદ્યા શીખવા કાજે મથે શો તે પરાક્રમી ! ૮૨

આદરભાવથી યુક્ત નમ્રતા પ્રગટ્યા વિના,
વિદ્યા ના પાંગરે હૈયે રાખવું લક્ષ તે સદા. ૮૩

દુર્ગુણ, દોષ ને પૂરા નિર્મૂળ કરવા પથે,
નિત્યે મથ્યો રહે પોતે વારે વારે પડી જતે. ૮૪

જીવનપંથમાં કેડી આડીઅવળી શી મળે !
'ભૂલ્યો ક્યાં તે' મળે ભાળ ખરા તે ચાલનારને. ૮૫

સદા તે ચાલતો રે' છે ઊભો ના તે રહે પથે,
વિલંબ ઘડીનોયે ના સાંખી લે છે કદીય તે. ૮૬

થવા સાકાર તે ધ્યેય કેવું કેવું પથે મથે !
કેવી તત્પરતા હૈયે ! એનો શો તલસાટ છે ! ૮૭

સદા સંગ્રામને હોંશે ખેલવા કટીબદ્ધ થૈ,
તે કદી હાર જો પામે ફરી બેઠો થતો પથે. ૮૮

માથે બે હાથ મૂકીને કદી બેસી ન તે રહે,
મંડ્યા તે કરતો રે' છે નિત્ય નવી નવી રીતે. ૮૯

મથેલો જે રહે તેને હૈયાસૂઝ નવી નવી,
સાંપડ્યા કરતી રે' છે એને જીવનપંથ શી ! ૯૦

હૈયે ધ્યેયની જિજ્ઞાસા પ્રચંડ જલતી રહે,
આડે કે અવળે તેથી અભ્યાસી ના જતો પથે. ૯૧

અભ્યાસીની પથે તેજ જિજ્ઞાસાગ્નિ જલે સદા,
થતાં જરીક તે મંદ સફાળો જાગતો તદા. ૯૨

પળ એક નકામી ના ખૂએ તે પંથમાં કદા,
સદુપયોગ સૌનોયે કરે તે જાણીને કળા. ૯૩

ખમીર ને ખુમારીનો તેને સુમેળ જીવને,
જતો હારી કશાથી ના મુશ્કેલી ના કશે ગણે. ૯૪

ધ્યેયના પંથનાં કેવાં હોય જીવંત લક્ષણો,
સાચા અભ્યાસીને તે તો જણાશે આપમેળ તો. ૯૫

વૃત્તિ, વિચાર જે ઊગે તેનાથી નિજ જાતને-
-પૂરી ઓળખી લઈને ધ્યેય અર્થે મઠારશે. ૯૬

જલે છે ધ્યેય જિજ્ઞાસા જેના જીવનમાં દિલે,
તેને કશા ઉધામા ના, જાણે તે મથવું પથે. ૯૭

પંથને અર્થ જે ભાથું તેની તૈયારી સૌ થવા,
સદા તત્પર ખંતીલો અભ્યાસી તે રહે સદા. ૯૮

પડી રહેલી શી શી છે પંથે છૂપી અધૂરપો,
નિર્વાયા વિણ ના જંપે એવો અભ્યાસી તે ખરો. ૯૯

અભય, નમ્રતા પૂરી ને એવા સૌ ગુણો બધા,
મથે મેળવવા પંથે રાખી અપાર ધૈર્ય ત્યાં. ૧૦૦

વિચારોના તરંગોને વાગોળ્યા ના કદી કરે,
ધ્યેય વિરોધી જે જે હો તેને હડસેલી તે જીવે. ૧૦૧

પ્રાપ્ત થએલ જે કર્મ તે કર્મ ધ્યેય હેતુને,
જીવંત રાખવા હૈયે અભ્યાસી તે સદા મથે. ૧૦૨

પથે જે જે નડે તેનાં ક્યાં ઊંડાં મૂળ છે પડ્યાં,
શોધી કાઢી બધાં તેને નિર્મૂળ તે કરે તદા. ૧૦૩

ઊંડામાં ઊંડું ને પોતે પોતાને ખોજીને દિલે,
અસલ મૂળ પોતાનું સ્વરૂપ ખોળીને જીવે. ૧૦૪

ક્યાં ક્યાં વિસ્તાર પોતાનો તેને પારખી લૈ દિલે,
સંકેલી લઈને તે તે મૂળમાં જઈ તે ઠરે. ૧૦૫

મુશ્કેલમાંહી મુશ્કેલ તેને આવી પડે પથે
-અવરોધો બધા તેવો તે નિવારી જ જંપશે. ૧૦૬

આજનું આજ અભ્યાસી કરી કર્મ પૂરું કરે,
જાગેલો દિલ ચેતેલો મથ્યા તે કરતો જીવે. ૧૦૭

મરીને મરીને જ્યાં ત્યાં જેમાં જેમાંથી જીવને,
નૂતન જન્મ લેવાને અભ્યાસી ઝંખતો દિલે. ૧૦૮

પોતે પોતામહીં લક્ષ પોતાનું ધારીને હૃદે,
કરવા ધ્યેયને પ્રાપ્ત જેમાં તેમાં મથી જીવે. ૧૦૯

॥ હરિ:ૐ ॥

સાધનામર્મ

૧. મુખથી કે મનમાં જાગૃતપણે જપ, સાથેસાથે હૃદય પ્રદેશે ધ્યાન તથા ચેતનના ચિંતવન સહ ભાવાત્મક ભાવનું રટણ.
૨. પ્રત્યેક પળે સતત સમર્પણ, સારું તેમ જ નરસું બન્નેનું.
૩. સાક્ષીભાવ, જાગૃતિ, વિચારોની સાંકળ ન જોડો.
૪. બને તેટલું વધુ વાચિક અને માનસિક મૌન રાખો, કેળવો અને ખૂબખૂબ શરણભાવ જીવનમાં ચેતનાપૂર્વકની જાગૃતિથી કેળવ્યા કરો.
૫. આગ્રહો—પ્રભુચિંતવન સિવાયના સર્વ આગ્રહો છોડો, નમ્રતા કેળવો, શૂન્ય થવાનું ધ્યેય રાખો.
૬. ખૂબ ભાવપૂર્વક હૃદયસ્થ રહીને આર્દ્ર અને આર્તભાવથી પ્રાર્થના કરો, ભગવાનને સર્વ સુખદુઃખ જણાવતા રહો, તેની સાથે આત્મનિવેદન દ્વારા અંગત ખૂબ ગાઢો સંબંધ બાંધો, મનમાં કશુંયે ઘોળાવા ન દો. ખાલી રહો.
૭. આવી પડતાં કામો પ્રભુનાં સમજો, જરાયે ક્યવાટ વિના ખૂબ પ્રેમપૂર્વક તે કરો. પ્રત્યેક પ્રસંગ-બનાવ આપણા કલ્યાણ અર્થે જ છે અને પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ આપણા પોતાના જ વિકાસાર્થે થવી ઘટે. પ્રત્યેક પ્રસંગ પાછળ પ્રભુનો ગૂઢ, શુભ સંકેત રહેલો છે.
૮. આત્મલક્ષી-અંતર્મુખી થાઓ, માત્ર પોતાની દુનિયામાં વસો. જાણી-જોઈને જાતને સંડોવવા દો નહિ.
૯. પર (પારકાંની) સેવા પ્રભુની સેવા સમજો, સેવા લેનાર, સેવા દેનાર ઉપર, સેવા કરવાની તક આપીને ઉપકાર કરે છે. રામે આપ્યું છે અને રામને દઈએ છીએ, ત્યાં 'મારું મારું' ક્યાં રહ્યું? તારું આ જગતમાં છે શું?
૧૦. પ્રત્યેક કાર્ય, પ્રત્યેક વાતચીત, વ્યવહાર આપણા ધ્યેયને વેગ આપે એવા ખાસ હેતુસર, હેતુનું લક્ષ જીવતું રાખીને કરવાં. વાંચતી-લખતી વખતે અને પ્રત્યેક કર્મ કરતી પળે ભાવની સ્મરણ ધારણાનો અભ્યાસ કેળવ્યા કરો.
૧૧. વૃત્તિનું મૂળ શોધો, તેનું પૃથક્કરણ કરો. તેમાં ભેળવાયા વિના તેને તટસ્થતાપૂર્વક અને સ્વસ્થતાપૂર્વક નિહાળો.
૧૨. પ્રભુની પ્રત્યેક કળા, સૌંદર્ય, રમ્યતા, વિશુદ્ધતા આદિ પ્રસાદીઓમાં

- રહેલા ભાવનું, તેને તેને અનુરૂપ ભાવનું, આપણામાં ત્યારે અવતરણ થવા પ્રાર્થના કરવી.
૧૩. ઊર્મિ, આવેશ અને લાગણીને એમને એમ વહી જવા ન દો, તેમ જ તેમાં ભેળવાઈ પણ ન જાઓ. તેનો સાધનામાં ઉપયોગ કરો, તાટસ્થ્ય કેળવો.
૧૪. જમતી વખતે અને પાણી પીતી વખતે જીવનમાં ચેતનશક્તિના અવતરણ-ભાવની પ્રાર્થના કરવી, શૌચ, પેશાબ આદિ ક્રિયાઓ સમયે વિકારો, નબળાઈઓ ઈત્યાદિના વિસર્જનભાવની પ્રાર્થના કરવી.
૧૫. સ્થૂળનો ખ્યાલ ત્યજીને સૂક્ષ્મતત્ત્વને નજર સામે રાખો. વૃત્તિની શુદ્ધિ કરો, ભાવની વૃદ્ધિ કરો.
૧૬. પ્રભુ સચરાચર છે. આત્મવત્ સર્વભૂતેષુની ભાવના કેળવો.
૧૭. પ્રત્યેક વ્યક્તિ અને વસ્તુની ઊજળી બાજુ જુઓ. કોઈનાય કાજ ન થાઓ, કશાય ઉપર ઝટ અભિપ્રાય ન આપો, વાદવિવાદ ના કરો, પોતાનો આગ્રહ ન રાખો, બીજાઓમાં શુભ હેતુઓનું આરોપણ કરો, માનસિક અને સાર્વત્રિક ઉદારતા જીવનમાં પ્રગટાવો, ખૂબ પ્રેમભાવ કેળવો, પ્રકૃતિનું રૂપાંતર કરવાનું છે, તે લક્ષમાં રાખીને પ્રકૃતિવશ ન થતાં કર્મોની ઉપરવટ વર્તો, ફળની આસક્તિ છોડો, પોતાને થતા અન્યાયો-આવી પડતાં દુઃખો-આદિનું મૂળ પોતામાં જ છે એમ દઢાવો, ગુરુમાં પ્રેમભક્તિભાવ દઢતર કર્યા કરો, અભીપ્સા, ઈન્કાર અને સમર્પણનો ત્રિવેણીસંગમ ઉદ્ભવાવો, સદાય પ્રસન્નતા પ્રવર્તાવો, કૃપા અને પુરુષાર્થના યુગલને જીવનમાં ઉતારો, પ્રત્યેક કર્મના આદિ, મધ્ય અને અંતમાં પ્રભુની સ્મૃતિ પ્રગટાવો, મન નિઃસ્પંદ કરો, રાગદ્વેષ નિર્મૂળ કરવાની જાગૃતિ રાખો, થયેલા આધ્યાત્મિક અનુભવો પ્રત્યક્ષ રોજિંદા વ્યવહારમાં જીવતા કરો, ક્યાંયે કશામાંથી ભાગવાનું ના હોય, યદચ્છ જા આવી મળે તે પ્રભુપ્રસાદી ગણીને તેને વધાવી લો. ક્યાંય કોઈની સરખામણી ના કરો, અનુકૂળ પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિ એ મનની ભ્રમણા છે, જીવન સાધના સારુ સર્વ કંઈ સાનુકૂળ જ હોય છે, પ્રભુમય-તેના મૂક યંત્ર-થવાની જ બસ એક ઉત્તેજના હવે જીવનમાં રાખો.
૧૮. કર્મમાં, કર્મનું મહત્ત્વ નથી, પરંતુ જીવનના ભાવનું સતત એકધારું, જીવતું ચિંતવન રહ્યા કરે એ સવિશેષપણે મહત્ત્વનું છે. તેવો જીવતો અભ્યાસ કર્મ કરતી પળે કેળવવો.

- શ્રીમોટા

॥ હરિ:ૐ ॥

પૂજ્ય શ્રીમોટાના જીવનની મહત્વની તવારીખ

જન્મ : તા. ૪-૯-૧૮૯૮, ભાદરવા વદ યોથ, સંવત ૧૯૫૪

સ્થળ : સાવલી, જિ. વડોદરા, નામ : ચૂનીલાલ,

માતા : સૂરજબા, પિતા: આશારામ, અટક : ભાવસાર.

૧૯૧૬ : પિતાનું અવસાન.

૧૯૦૫ થી ૧૯૧૮ : તૂટક અભ્યાસ-સાથે આકરી મજૂરી.

૧૯૧૯ : મેટ્રિક પાસ.

૧૯૨૦ : વડોદરા કોલેજમાં.

તા. ૬-૪-૧૯૨૦: કોલેજ ત્યાગ.

૧૯૨૦ : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રવેશ.

૧૯૨૧ : વિદ્યાપીઠનો ત્યાગ. હરિજન સેવાનો આરંભ.

૧૯૨૨ : ફેફરુંના રોગથી કંટાળીને ગરુડેશ્વરની ભેખડ ઉપરથી આત્મહત્યાનો પ્રયાસ, દેવી બચાવ, 'હરિ:ૐ' જપથી રોગ મટાડવાનો સફળ પ્રયોગ.

૧૯૨૨ : 'મનને'ની રચના.

૧૯૨૩ : 'તુજ ચરણે'ની રચના તથા પ્રકાશન.

૧૯૨૩ : વસંતપંચમીએ પૂ. શ્રીબાળયોગીજી દ્વારા દીક્ષા. શ્રીકેશવાનંદ ધૂણીવાળા દાદાનાં દર્શને - સાંઈખેડા ગયા. રાત્રે સ્મશાનમાં સાધના અને દિવસભર પ્રભુપ્રીત્યર્થે હરિજન સેવા.

૧૯૨૪ : 'તુજ ચરણે' ની પ્રથમ આવૃત્તિનું પ્રકાશન.

૧૯૨૬ : લગ્ન-હસ્તમેળાપ વખતે સમાધિનો અનુભવ.

૧૯૨૭: સાકુરીના પૂ. શ્રીઉપાસની બાબાનું નડિયાદમાં આગમન, એમના આદેશ મુજબ સાકુરી જવું-ત્યાં મળમૂત્રની પથારીમાં સાત દિવસ.

૧૯૨૮ : હરિજન આશ્રમ, બોદાલમાં સર્પદંશ-પરિણામે 'હરિ:ૐ' જપ આખંડ થયો.

૧૯૨૮ : પહેલી હિમાલય યાત્રા.

૧૯૩૦ : મનની નીરવતાનો સાક્ષાત્કાર.

૧૯૩૦ થી '૩૨ દરમિયાન સાબરમતી, વીસાપુર, નાસિક અને ચરવડા જેલમાં. હેતુ-દેશસેવાનો નહિ, સાધનાનો. સખત પરિશ્રમ અને લાઠીમાર દરમિયાન પ્રભુસ્મરણ-મૌન. વિદ્યાર્થીઓને સમજાવવા વીસાપુર જેલમાં સરળ ભાષામાં શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાનું વિવરણ લખ્યું- 'જીવનગીતા'

૧૯૩૪ : સગુણ બ્રહ્મનો સાક્ષાત્કાર.

૧૯૩૪થી ૧૯૩૯ દરમિયાન હિમાલયમાં અઘોરી બાવા પાસે જવાનું બન્યું, ધુંવાધારના ધોધની પાછળની ગુફામાં સાધના. ચૈત્ર માસમાં છાણાંની ૬૩ ધૂણી ધખાવી નર્મદાકિનારે ખુલ્લામાં શિલા ઉપર નગ્ન બેસીને ૨૮ દિવસની સાધના, શીરડીના સાંઈબાબાનું પ્રત્યક્ષ દર્શન-આદેશ-સાધનાના અંતિમ તબક્કાનું માર્ગદર્શન.

૧૯૩૯ : તા. ૨૯-૩-૧૯૩૯ : રામનવમી, સંવત : ૧૯૯૫ કાશીમાં નિર્ગુણ પ્રભુનો સાક્ષાત્કાર. હરિજન સેવક સંઘમાંથી રાજનામું. 'મનને'ની પ્રથમ આવૃત્તિનું પ્રકાશન.

૧૯૪૦ : (તા. ૯-૯-૧૯૪૦) વિમાનમાર્ગે અમદાવાદથી કરાંચી જવાનો ગૂઢ હુકમ.

૧૯૪૧ : માતાનું અવસાન.

૧૯૪૨ : હરિજન સેવક સંઘમાંથી છૂટા થયેલા, છતાં હરિજન કન્યાછાત્રાલય માટે મુંબઈમાં ફાળો ઉઘરાવ્યો. બે વખત સખત પોલીસમાર-દેહાતીત અવસ્થાના પુરાવા.

૧૯૪૩ : ૨૪, ફેબ્રુઆરીમાં ગાંધીજીના પેશાબના ઝેરી જંતુઓનું પોતાના પેશાબમાં દર્શન. નૈમિત્તિક તાદાત્મ્યનો અનુભવ.

૧૯૪૫ : હિમાલયની યાત્રા-અદ્ભુત અનુભવો.

૧૯૪૬ : હરિજન આશ્રમ, અમદાવાદ મીરાંકુટિરમાં મૌનએકાંતનો આરંભ.

૧૯૫૦ : દક્ષિણ ભારતના કુંભકોણમ્માં કાવેરી નદીને કિનારે હરિ:ૐ આશ્રમની સ્થાપના.

૧૯૫૪ થી સુરતના કુરુક્ષેત્રમાં એક ઓરડીમાં મૌનએકાંતનો આરંભ.

૧૯૫૫ : (તા. ૨૮-૫-૧૯૫૫) નડિયાદ, શેઢી નદીને કિનારે હરિ:ૐ આશ્રમની સ્થાપના.

૧૯૫૬ : (તા. ૨૩-૪-૧૯૫૬) સુરત, કુરુક્ષેત્રમાં હરિ:ૐ આશ્રમની સ્થાપના.

૧૯૬૨ થી ૧૯૭૫ : શરીરના અનેક રોગો-સતત પ્રવાસ સાથે ૩૬ અધ્યાત્મ-અનુભવ ગ્રંથોનું લેખન-પ્રકાશન.

૧૯૭૬ : ફાજલપુર-મહીનદીના કિનારે શ્રી રમણભાઈ અમીનના ફાર્મ હાઉસમાં તા. ૨૩-૭-૧૯૭૬ના રોજ માત્ર છ જણની હાજરીમાં આનંદપૂર્વક દેહત્યાગ. પોતાનું 'ઈંટિ-ચૂનાનું સ્મારક ન કરવાનો આદેશ' અને આ નિમિત્તે મળેલી રકમનો ઉપયોગ દૂર ગુજરાતનાં પછાત ગામોમાં પ્રાથમિક શાળાના ઓરડાઓ બંધાવવાના લોકફાળામાં કરવાની સૂચના.

॥ હરિ:ૐ ॥

॥ હરિ:ૐ ॥

આરતી

ૐ શરણચરણ લેજો, પ્રભુ શરણચરણ લેજો,
પતિત ઉગારી લેજો (૨) કર ગ્રહી ઉર લેજો. ...ૐ શરણ.

મનવાણીના ભાવો, કર્મ વિષે ઊતરો, પ્રભુ (૨)
મન, વાણી ને દિલને (૨) કૃપાથી એક કરો. ...ૐ શરણ.

સર્વ મળેલાં સાથે, દિલ સદ્ભાવ ઊગો, પ્રભુ (૨)
છો અપમાન થયાં હો (૨) ત્યાંયે ભાવ બઢો. ...ૐ શરણ.

નિમ્ન પ્રકારની વૃત્તિ, ઊર્ધ્વગમન કરવા, પ્રભુ (૨)
પ્રભુકૃપાથી મથાજો (૨) ચરણશરણ ગ્રહવા. ...ૐ શરણ.

મનના સકળ વિચારો, પ્રાણતણી વૃત્તિ, પ્રભુ (૨)
બુદ્ધિતણી સૌ શંકા (૨) ચરણકમળ ગળજો. ...ૐ શરણ.

જેવા દિલ હોઈએ પ્રભુ, તેવા દેખાવા, પ્રભુ (૨)
મતિ મુજ ખુલ્લી રે'જો (૨) સ્પષ્ટ જ પરખાવા. ...ૐ શરણ.

દિલમાં કંઈક ભર્યું હો, તે થકી બીજું ઊલટું, પ્રભુ (૨)
કદી પણ મુજથી ન બનજો (૨) એવી મતિ દેજો. ...ૐ શરણ.

જ્યાં જ્યાં ગુણ ને ભાવ, દિલ ત્યાં મુજ ઠરજો, પ્રભુ (૨)
ગુણ ને ભાવની ભક્તિ (૨) દિલ મુજ સંચરજો. ...ૐ શરણ.

મન, મતિ, પ્રાણ પ્રભુ ! તુજ ભાવ થકી ગળજો, પ્રભુ (૨)
દિલમાં તુજ ભક્તિની (૨) છોળો ઊછળજો. ...ૐ શરણ.

-શ્રીમોટા

આશ્રમમાં ઉપલબ્ધ પુસ્તકોની યાદી

નંબર	પુસ્તકોના વિભાગ	ટોટલ પુસ્તકો
૧.	ગદ્ય પુસ્તકો	૧૪
૨.	પદ્ય પુસ્તકો	૫૧
૩.	શ્રીમોટા ટેપવાણી	૧૨
૪.	પ્રવચન વાણી	૭
૫.	સ્વજનોને પત્રો આધારિત પુસ્તકો	૮
૬.	સ્વજનોની અનુભવકથા તથા સ્મૃતિગ્રંથ	૮
૭.	સંકલિત પુસ્તકો	૨૨
૮.	જીવનકવન	૧૧
૯.	અન્ય પુસ્તકો	૧૪
૧૦.	હિંદી પુસ્તકો	૧૫
૧૧.	અંગ્રેજી પુસ્તકો	૨૨
૧૨.	કેલેન્ડર (દીવાલ અને ટેબલ)	૧

પૂજ્ય શ્રીમોટા વિરચિત ગદ્ય પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	જીવનસંગ્રામ	૧૯૪૬
૨.	જીવનસંદેશ	૧૯૪૮
૩.	જીવનપાથેય	૧૯૪૯
૪.	જીવનપ્રેરણા	૧૯૫૦
૫.	જીવનપગરણ	૧૯૫૧
૬.	જીવનપગથી	૧૯૫૧
૭.	જીવનમંડાણ	૧૯૫૨
૮.	જીવનસોપાન	૧૯૫૨
૯.	જીવનપ્રવેશ	૧૯૫૩
૧૦.	જીવનપોકાર	૧૯૫૪
૧૧.	હરિજન સંતો	૧૯૫૪
૧૨.	જીવનમંથન	૧૯૫૬
૧૩.	જીવનસંશોધન	૧૯૫૭

૧૪. જીવનદર્શન ૧૯૫૯

પૂજ્ય શ્રીમોટા વિરચિત પદ્ય પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	મનને	૧૯૨૨
૨.	તુજ ચરણે	૧૯૨૩
૩.	નર્મદાપદ્યે	૧૯૨૭
૪.	જીવનગીતા (નાની)	૧૯૩૨
૫.	હૃદયપોકાર	૧૯૪૪
૬.	જીવનપગલે	૧૯૪૪
૭.	શ્રીગંગાચરણે	૧૯૪૫
૮.	કેશવ ચરણ કમળે	૧૯૪૬
૯.	કર્મગાથા	૧૯૪૬
૧૦.	પ્રણામ પ્રલાપ	૧૯૪૭
૧૧.	પુનિત પ્રેમગાથા	૧૯૪૭
૧૨.	જીવનગીતા (મોટી)	૧૯૫૩

૧૩. આર્તપોકાર	૧૯૫૪	૪૨. જીવનપગદંડી	૧૯૭૪
૧૪. અભ્યાસીને	૧૯૬૭	૪૩. જીવનકેડી	૧૯૭૪
૧૫. જિજ્ઞાસા	૧૯૭૦	૪૪. ભાવકણિકા	૧૯૭૪
૧૬. ભાવ	૧૯૭૧	૪૫. ભાવરેણુ	૧૯૭૪
૧૭. જીવનઝલક	૧૯૭૧	૪૬. ભાવજ્યોતિ	૧૯૭૪
૧૮. જીવનસૌરભ	૧૯૭૧	૪૭. ભાવપુષ્પ	૧૯૭૪
૧૯. જીવનઅનુભવગીત	૧૯૭૧	૪૮. ભાવહર્ષા	૧૯૭૫
૨૦. જીવનસ્મરણ	૧૯૭૧	૪૯. જીવનપ્રભાત	૧૯૭૫
૨૧. શ્રદ્ધા	૧૯૭૧	૫૦. જીવનપ્રવાહ	૧૯૭૫
૨૨. જીવનલહરી	૧૯૭૧	૫૧. મૌનાર્થીને માર્ગદર્શન	૨૦૦૩
૨૩. જીવનતપ	૧૯૭૨		
૨૪. જીવનરસાયણ	૧૯૭૨	●	
૨૫. જીવનઆહ્લાદ	૧૯૭૨	પૂજ્ય શ્રીમોટા ટેપવાણી	
૨૬. રાગદ્વેષ	૧૯૭૨	નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૨૭. નિમિત્ત	૧૯૭૨	૧. શેષ-વિશેષ	૧૯૮૯
૨૮. ગુણવિમર્શ	૧૯૭૨	૨. જન્મ-પુનર્જન્મ	૧૯૮૯
૨૯. જીવનસ્પંદન	૧૯૭૩	૩. તદ્રૂપ-સર્વરૂપ	૧૯૯૦
૩૦. જીવનરંગત	૧૯૭૩	૪. એકીકરણ-સમીકરણ	૧૯૯૦
૩૧. જીવનકથની	૧૯૭૩	૫. જીવતા નર સેવીએ	૧૯૯૧
૩૨. જીવનસ્મરણસાધના	૧૯૭૩	૬. અગ્રતા-એકાગ્રતા	૧૯૯૧
૩૩. જીવનમથામણ	૧૯૭૩	૭. જોડા-જોડ	૧૯૯૨
૩૪. પ્રેમ	૧૯૭૩	૮. અન્વય-સમન્વય	૧૯૯૨
૩૫. મોહ	૧૯૭૩	૯. શ્રીમોટાવાણી ૧ થી	૧૯૯૨
૩૬. કૃપા	૧૯૭૩	૧૪ (૭ પુસ્તકો)	થી ૧૯૯૫
૩૭. સ્વાર્થ	૧૯૭૩	૧૦. ગ્રહ-ગ્રહણ	૧૯૯૩
૩૮. શ્રીસદ્ગુરુ	૧૯૭૩	૧૧. દક્ષિણ ભારતનાં	
૩૯. કર્મઉપાસના	૧૯૭૩	સ્વજનોને સંબોધન	૨૦૦૬
૪૦. જીવનચણતર	૧૯૭૪	૧૨. શ્રી જીણાકાકા સાથે	
૪૧. જીવનઘડતર	૧૯૭૪	વાર્તાલાપ	૨૦૧૫
		●	

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં પ્રવચનનાં પુસ્તકો	
નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. શ્રીમોટા સાથે વાર્તાલાપ	૧૯૭૯
૨. મૌનએકાંતની કેડીએ	૧૯૮૨
૩. મૌનમંદિરનું હરિદ્વાર	૧૯૮૩
૪. મૌનમંદિરનો મર્મ	૧૯૮૪
૫. મૌનમંદિરમાં પ્રભુ	૧૯૮૫
૬. મૌનમંદિરમાં પ્રાણપ્રતિષ્ઠા	૧૯૮૫
૭. મૌનમંદિરમાં હરિસ્મરણ	૨૦૧૫

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનોને પત્રો આધારિત પુસ્તકો

નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. મુક્તાત્માનો પ્રેમસ્પર્શ	૧૯૮૦
૨. દાંપત્ય ભાવના	૧૯૮૦
૩. સંતહૃદય	૧૯૮૩
૪. ધનનો યોગ	૧૯૮૪
૫. પગલે પગલે પ્રકાશ	૧૯૮૯
૬. સમય સાથે સમાધાન	૧૯૯૩
૭. શ્રીમોટા પત્રાવલિ ૧/૨	૧૯૯૫
૮. કેન્સરની સામે	૨૦૦૨
૯. હસતું મૌન	૨૦૦૪

સ્વજનોની અનુભવકથા

નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. આશ્રમની અટારીએથી	૧૯૮૧
૨. શ્રીમોટાની સાથે સાથે	૧૯૯૦
૩. શ્રીમોટા સાથે હિમાલયયાત્રા	૧૯૯૪

૪. શ્રીમોટાની મહત્તા	૧૯૯૫
૫. મળાયું પણ ભળાયું નહિ	૧૯૯૫
૬. મળ્યા ફળ્યાની કેડી	૨૦૦૧
૭. મોટા - મારી મા	૨૦૦૩

સ્મૃતિગ્રંથ

નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. જીવનસ્ફુલિંગ	૧૯૭૩

સંકલિત પુસ્તકો

નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. જીવનપરાગ	૧૯૬૩
૨. સંતવાણીનું સ્વાગત (તમામ પુસ્તકોની પ્રસ્તાવનાનું સ્વતંત્ર પુસ્તક)	૧૯૭૭
૩. અંતિમ ઝાંખી	૧૯૭૮
૪. વિધિ-વિધાન	૧૯૮૨
૫. સુખનો માર્ગ	૧૯૮૩
૬. પ્રાર્થના	૧૯૮૪
૭. લગ્ને હજો મંગલમ્	૧૯૮૫
૮. નિરંતર વિકાસ	૧૯૮૭
૯. સમર્પણગંગા	૧૯૮૯
૧૦. જન્મમૃત્યુના રાસ	૧૯૮૯
૧૧. નામસ્મરણ	૧૯૯૨
૧૨. શ્રીમોટા અને શિક્ષણ	૧૯૯૪
૧૩. ફનાગીરીનો નિર્ધાર	૧૯૯૬
૧૪. પૂજ્ય શ્રીમોટા વચનામૃત ૧ થી ૪ (૧ પુસ્તક)	૧૯૯૬
૧૫. પ્રસન્નતા	૧૯૯૭
૧૬. ભગતમાં ભગવાન	૨૦૦૦

૧૭. દુર્લભ દેહ મનુષ્યનો	૨૦૦૭
૧૮. દૈવાસુર સંગ્રામ	૨૦૦૭
૧૯. પ્રસાદી (ગુજરાતી)	૨૦૦૮
૨૦. પૂજ્ય શ્રીમોટાના બે બોલ (તમામ પુસ્તકોમાંથી લેખકના બે બોલનું સ્વતંત્ર પુસ્તક)	૨૦૧૪

૨૧. જીવનયોગ ભાગ ૧ અને ૨	૨૦૧૬
૨૨. બુદ્ધિ	૨૦૧૭

જીવનકવન

નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. જીવન અને કાર્ય ભાગ-૧, ૨	૧૯૭૫
૨. પારસલીલા	૧૯૭૫
૩. તરણામાંથી મેરુ	૧૯૭૬
૪. વિદ્યાર્થી મોટાનો પુરુષાર્થ	૧૯૮૯
૫. મહામના અબ્રાહમ લિંકન	૧૯૯૩
૬. પ્રેરક વિભૂતિ મહાત્મા ગાંધી	૧૯૯૪
૭. શ્રીકેશવાનંદજી ધૂણીવાળા દાદા	૧૯૯૬
૮. ગોધરાના બાપજીનું જીવનચરિત્ર	૧૯૯૮
૯. મારી સાધનાકથા	૨૦૦૫
૧૦. પૂજ્ય શ્રીમોટાના વહાલા ઝીણાભાઈ	૨૦૦૫

૧૧. જીવન સાર્થકતાની કેડીએ ૨૦૨૦ પૂજ્ય શ્રીમોટાના વહાલા 'ભાઈ' શ્રી નંદુભાઈની સંક્ષિપ્ત જીવનવિકાસગાથા ભાગ-૧ અને ૨	
--	--

અન્ય પુસ્તકો

નં. પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧. શ્રીમોટાચરણે	૧૯૭૦
૨. બાળકોના મોટા	૧૯૮૦
૩. શ્રીમોટા ચિત્રકથા	૧૯૮૭
૪. આહુતિ મંત્ર અને આરતી	૧૯૯૫
૫. હરિ:ૐ આશ્રમ શ્રીભગવાનના અનુભવ કાજેનું સ્થળ	૧૯૯૬
૬. કૃપાયાચના શતકમ્	૧૯૯૬
૭. ધ્યેય અને ધ્યાન	૨૦૦૦
૮. ચિદાકાશ	૨૦૦૦
૯. પ્રાર્થના પોથી	૨૦૧૦
૧૦. શ્રીમોટા ઉપલબ્ધિ અને ઉપદેશ	૨૦૧૪
૧૧. શ્રીમોટા ચરણે આંતર પ્રવેશ	૨૦૧૬
૧૨. શ્રીમોટા ચરણે ત્રિભાષી (ગુ. હિં. અં.)	૨૦૧૮
૧૩. બધું આપણામાં જ છે	૨૦૧૮
૧૪. સમર્થ સદ્ગુરુ પૂજ્ય શ્રીમોટા	૨૦૧૮

हरिःॐ आश्रम में उपलब्ध हिंदी पुस्तिका का लिस्ट

क्रम पुस्तक	प्र.आ.	८. श्रीमोटा के साथ वार्तालाप	२०१२
१. पूज्य श्रीमोटा एक संत	१९९७	९. विवाह हो मंगलम्	२०१२
२. कैंसर का प्रतिकार	२००८	१०. बालकों के मोटा	२०१२
३. सुख का मार्ग	२००८	११. विद्यार्थी मोटा का पुरुषार्थ	२०१२
४. दुर्लभ मानवदेह	२००९	१२. मौनमंदिर का मर्म	२०१३
५. प्रसादी	२००९	१३. मौनमंदिर का हरिद्वार	२०१३
६. नामस्मरण	२०१०	१४. मौनएकान्त की पगडंडी पर	२०१३
७. हरिःॐ आश्रम - श्रीभगवान के अनुभव का स्थान	२०१०	१५. मौनमंदिर में प्रभु	२०१४

हरिःॐ आश्रममां उपलब्ध अंग्रेज पुस्तकीनी यादी. ज्ञान्युआरी - २०२०

English books available at Hariom Ashram Surat.

January - 2020

No.	Book	F. E.		
1.	At Thy Lotus Feet (Tuj Charane)	1948	14. Against Cancer (Cancer ni Same)	2008
2.	To The Mind (Man ne)	1950	15. Faith (Shraddha)	2010
3.	Life's Struggle (Jeevan Sangram)	1955	16. Shri Sadguru	2010
4.	The Fragrance of a Saint (Paraslila)	1982	17. Human to Divine (Bhagat ma Bhagwan)	2010
5.	Vision of Life - Eternal	1990	18. Prasadi	2011
6.	Bhava	1991	19. Grace (Krupa)	2012
7.	Nimitta	2005	20. I Bow at Thy Feet (Tuj Charane)	2013
8.	Self-interest (Swarth)	2005	21. Attachment and Aversion (Raag Dhvesh)	2015
9.	Inquisitiveness (Jignasa)	2006	22. The Undending Odyssey - My Experience of Sadguru Sri Mota's Grace	2019
10.	Shri Mota	2007		
11.	Rites and Rituals (Vidhi-Vidhan)	2007		
12.	Naamsmaran	2008		
13.	Mota for Children (Balako na Mota)	2008		

॥ हरिःॐ ॥

ઉત્સાહ, ખંત, ઉદ્યોગ લીધેલાં કર્મને વિશે,
ઉમંગે કેળવી કર્મે મથે, તે હાઈ મેળવે.

પ્રમાદ સમ બીજો કો શત્રુ જીવનનો નથી,
ટાળી શકે ન જે તેને સાચો અભ્યાસી ના ગણો.

‘જાગે છે તે જ જીવે છે’ સૂત્ર તે રાખી જીવતું,
જીવશો પામશો તો તો સત્ય નિત્ય નવું નવું.

જન્મવું, જીવવું, મૃત્યુ એવો જે ક્રમ નિત્યનો,
એવા જીવનમાંથી તે ચેતે અભ્યાસી તે ખરો.

સૂર્ય પ્રકાશ પ્રેરીને વિશ્વને અજવાળતો,
તે રીતે બુદ્ધિને શુદ્ધ, કરે અભ્યાસી સૂક્ષ્મ શો !

મથેલો જે રહે તેને હૈયાસૂઝ નવી નવી,
સાંપડ્યા કરતી રે’ છે એને જીવનપંથ શી !

- શ્રીમોટા

‘અભ્યાસીને’, ચોથી આવૃત્તિ,